

Ten aanzien van de afschrijving op bedrijfsmiddelen, die in het bedrijf worden gebruikt, vermeldt art. 11, (1):

„Bij gebouwen en andere zaken, welke voor de uitoefening van het bedrijf of beroep worden gebruikt en welker gebruik langer dan een jaar pleegt te duren, kan telken jare een zoodanig gedeelte op de werkelijke aanschaffings- of voortbrengingskosten als afschrijving in aftrek worden gebracht als overeenkomst met het aandeel van het jaar in de waardevermindering tusschen het begin van het jaar en het einde van den gebruiksduur”.

Volgens den inhoud van dit artikel kan afschrijving plaats hebben alleen op de aanschaffings- of voortbrengingskosten. Afschrijven over de vervangingswaarde, noodzakelijk geworden bij aanzienlijke waardestijging van het bedrijfsmiddel, kent het Besluit Inkomstenbelasting niet.

Ten slotte dient nog vermeld te worden, dat het woord „gebruiksduur” aanleiding kan geven tot de opvatting, dat alleen een technische afschrijving volgens de geschatte gebruiksduur kan worden toegestaan.

De bepalingen van het Besluit op de Inkomstenbelasting 1941 leiden — gezien de grondslagen voor de winstbelasting — tot de conclusie, dat de vaststelling van de bedrijfswinst aan zoodanige grenzen is gebonden, dat de fiscale winst belangrijk kan afwijken van de winst, die met in acht neming van bedrijfseconomische beginselen wordt bepaald.

DE OMZETSNELHEID IN DEN DETAILHANDEL

door Dr F. L. van Muiswinkel

Inleiding.

In ons artikel over de Calculatie in den Detailhandel (zie April nr. M.A.B.) vestigden wij o.m. de aandacht op de omzetsnelheid als één der maatstaven voor den kostenopslag. In het onderhavige artikel willen wij de beteekenis van de omzetsnelheid in den detailhandel nader bezien.

Achtereenvolgens moge daarbij worden aangetoond:

- a. dat men zich bij het calculeeren van den kostenopslag moet baseeren op de omzetsnelheid van elk artikel afzonderlijk;
- b. dat men door het deelen van de (herleide) geldswaarde van den totalen voorraad van alle artikelen op den (herleiden) geldomzet niet vindt de *omzetsnelheid* van den *voorraad*, doch de *omloopsnelheid* van het in den voorraad gestoken *kapitaal*.
Tenslotte zullen wij nog eenige opmerkingen maken over
- c. omzetsnelheid en debiteurensaldo, en
- d. het verband tusschen omzetsnelheid, omloopsnelheid, bruto winst en bedrijfskosten.

a. De omzetsnelheid per artikel.

Onder de omzetsnelheid verstaat men het aantal malen, dat de voorraad in een bepaalde periode (b.v. een jaar) is omgezet. Hoe hooger de omzetsnelheid, hoe geringer de interestfactor in verhouding tot den om-

zet, hoe lager het aandeel van de opslagkosten en hoe geringer het risico van prijsverandering, bederf, modewisseling, enz.

Een doeltreffende wijze van berekening van de omzetsnelheid is het deelen van het aantal eenheden van den gemiddelden voorraad op het totaal aantal verkochte eenheden. Deelt men vervolgens de aldus gevonden uitkomst op de desbetreffende tijdsperiode, dan vindt men den gemiddelden tijdsduur, binnen welchen de voorraad is omgezet en dus vernieuwd.

Deze tijdsduur is beslissend voor de kosten in verband met interest opslag en risico, welke aan het houden van voorraden inhaerent zijn.

Stelt men de kwestie van de omzetsnelheid aldus, dan komt men tevens op het spoor van een tweede methode om de omzetsnelheid te berekenen, en wel door te letten op den gemiddelden tijdsduur, welke ligt tusschen de door den verkoop noodig geworden periodieke aanvullingen van den voorraad.

Bedraagt de gemiddelde voorraad van eenig artikel x eenheden en vult men de voorraad wekelijks met $\frac{1}{2} x$ eenheden aan, dan is de omzetsnelheid per jaar 52 (weken): $\frac{x}{\frac{1}{2} x} = 26$.

Deze wijze van berekening van de omzetsnelheid is in vele gevallen vrij wat eenvoudiger dan eerstgenoemde methode en verdient bovenal aanbeveling, wanneer de grootte van de inkoop van eenig artikel in een min of meer vaste verhouding staat tot den gemiddelden voorraad.

Een derde bruikbare methode voor de berekening van de omzetsnelheid per artikel is de volgende:

$$\text{omzetsnelheid} = \frac{\text{omzet tegen inkoopswaarde}}{\text{voorraad tegen inkoopswaarde}}, \text{ of} \\ \frac{\text{omzet tegen verkoopswaarde}}{\text{voorraad tegen verkoopswaarde}}$$

b. *De „omzetsnelheid” van een complex van artikelen.*

In de praktijk van den detailhandel bestaat de neiging om voor den uit verschillende artikelen bestaanden voorraad eveneens een omzetsnelheidscijfer te brekenen. Uit den aard der zaak kan men bij deze berekening geen gebruik maken van de aantallen eenheden, noch van den tijdsduur, welke tusschen de periodieke aanvullingen van den voorraad ligt.

Men pleegt dan ook de hierboven aangegeven derde methode toe te passen, waarbij de geldswaarde van den voorraad en van den omzet is ingeschakeld. Bij het volgen van deze methode van berekening sluipt intusschen een factor in, die aan de aldus berekende „omzetsnelheid” van den totalen goederenvoorraad een karakter geeft, dat sterk afwijkt van de op dezelfde wijze berekende omzetsnelheid per artikel. Deze afwijking is een gevolg van de omstandigheid, dat de samenstelling van den gemiddelden voorraad een geheel andere is dan de samenstelling van den omzet; een verschil in samenstelling, hetwelk o.m. een gevolg is van de bestaande verschillen in de omzetsnelheid der afzonderlijke artikelen.

De beteekenis van een en ander moge worden geïllustreerd aan de hand van onderstaande gegevens van een kruidenierszaak *):

*) Ontleend aan „De Voorraden onze Kruideniers”, blz. 34, publicatie van het Economisch Instituut voor den Middenstand.

Groepen artikelen	Verkoop in % van den totalen omzet	Voorraad in % van den totalen voorraad	Omzet- snelheid
Roomboter	2.52	0.05	292.85
Suiker	18.21	0.77	148.13
Margarine	2.31	0.26	56.30
Fijne Vleeschwaren	0.79	0.11	43.98
Koekjes	1.78	0.44	25.43
Kaas en eieren	1.53	0.42	23.12
Zout, zeep, soda	3.28	1.11	18.59
Wasch- en toiletartikelen	4.53	1.73	16.47
Bak- en braadvet	0.95	0.38	15.75
Verlichtingsartikelen ...	2.49	1.11	14.09
Koffie en thee	16.77	10.17	10.37
Grutterswaren	4.21	4.04	6.55
Conserven	5.68	27.56	1.29
Tezamen	65.05	48.15	—
Overige artikelen	34.95	51.85	—
Totaal	100.—	100.—	6.29

Bijzondere aandacht verdienen in bovenstaande opstelling de gegevens inzake de groepen roomboter, suiker, koffie en thee, en conserven. De invloed van deze artikelengroepen op de samenstelling van den omzet en van den voorraad is zeer verschillend; de omzetsnelheid varieert voorts tusschen 292.85 en 1.29.

Alleen reeds op grond van de sterk uiteenlopende omzetsnelheid der afzonderlijke artikelen mag geconcludeerd worden, dat het „omzetsnelheidscijfer” van den totalen voorraad (6.29) geen reële beteekenis kan hebben. In ieder geval kan dit omzetsnelheidscijfer geen leidraad vormen bij het vaststellen van den kostenopslag.

Een en ander moge met een voorbeeld nader worden toegelicht.

Voorbeeld. In een detailzaak verkoopt men boter en peulvruchten.

		1e jaar	
		Omzet (tegen inkoopsprijs)	Omzet- snelheid
Voorraad boter	f 10.—	f 1040.—	104
Voorraad peulvruchten ...	„ 225.—	„ 1125.—	5
Totaal	f 235.—	f 2165.—	

De „omzetsnelheid” van den totalen voorraad is in het 1e jaar derhalve

$$\frac{f\ 2165}{f\ 235} = \underline{9.3}$$

		2e jaar	
		Omzet (tegen inkoopsprijs)	Omzet- snelheid
Voorraad boter	f 25.—	f 2600.—	104
Voorraad peulvruchten ...	„ 250.—	„ 1250.—	5
Totaal	f 275.—	f 3850.—	

De „omzetsnelheid” van den totalen voorraad is in het 2e jaar derhalve:

$$\frac{f\ 3850}{f\ 275} = \underline{14.0}$$

De „omzetsnelheid" van den totalen voorraad is gestegen van 9,3 in het eerste jaar tot 14,0 in het tweede jaar. Deze stijging moet louter worden toegeschreven aan het feit, dat het aandeel van den boterverkoop in den totalen omzet is toegenomen. Van een opvoeren van de omzetsnelheid van de afzonderlijke artikelen is geen sprake; de omzetsnelheid is met respectievelijk 104 en 5 onveranderd gebleven.

Het zal na het voorafgaande duidelijk zijn geworden, dat men voor een complex van artikelen eigenlijk geen omzetsnelheidscijfer berekenen kan. Ondanks het volkomen gelijk blijven van de omzetsnelheid der afzonderlijke artikelen kunnen er in het „omzetsnelheidscijfer" van den totalen voorraad belangrijke veranderingen optreden, en wel door de verschuivingen in de samenstelling van den voorraad en van den totalen omzet.

Laatstbedoeld cijfer blijft echter van beteekenis voor de beoordeeling van het in den voorraad vastgelegde kapitaal; het geeft namelijk een inzicht in de omloopsnelheid van dat kapitaal. Verschuivingen in de samenstelling van voorraad en omzet tasten het karakter van de berekende omloopsnelheid niet aan en alszoodanig heeft dit cijfer dus wèl een reëelen ondergrond.

Als maatstaf voor den kostenopslag is het cijfer van de omloopsnelheid van *weinig* beteekenis. Alhoewel niet ontkend kan worden, dat de omzetsnelheid der afzonderlijke artikelen, tevens de omloopsnelheid van het in den totalen goederenvoorraad gestoken kapitaal beïnvloedt, biedt het cijfer van de omloopsnelheid slechts houvast ter beoordeeling van den interest-factor, doch ten aanzien van de opslagkosten en de kosten voortvloeiend uit bederf, modewisseling, enz. der afzonderlijke artikelen is de beteekenis van dit cijfer gering.

c. Omzetsnelheid en debiteurensaldo.

Wanneer men de berekening van de omzetsnelheid *per artikel* uitvoert, vallen omzetsnelheid van den voorraad en omloopsnelheid van het in den voorraad vastgelegde kapitaal samen. Volgt men bij deze berekening de methode, waarbij de geldswaarde van omzet en voorraad het uitgangspunt is, dan dient men bij het bepalen van den omzet behalve op de geldontvangsten tevens te letten op het verloop van de debiteurensaldi en wel aldus:

Eindsaldo debiteuren + ontvangsten — beginsaldo debiteuren = omzet.

Bij het bepalen van de omloopsnelheid van het in een complex van artikelen vastgelegde kapitaal moeten de debiteurensaldi op overeenkomstige wijze worden verwerkt.

Naar het ons voorkomt is de rol, welke de debiteurensaldi spelen bij het bepalen van de in deze beschouwing bedoelde omzetsnelheid hiermede ten einde. Wij constateeren zulks met nadruk, omdat er zoowel in de praktijk van het zakenleven als bij sommige schrijvers over dit onderwerp neiging bestaat om bij de berekening van de „omzetsnelheid" de geldswaarde van den voorraad te verhoogen met het bedrag der uitstaande debiteuren.

Men past dan de formule toe:

Men past de formule toe:

$$\text{„omzetsnelheid"} = \frac{\text{Omzet}}{\text{Voorraad} + \text{Debiteurensaldo}}$$

waarbij de factoren van het tweede gedeelte der vergelijking wederom òf tot inkoopswaarde òf tot verkoopswaarde zijn herleid.

Op zichzelf beschouwd is deze berekening weliswaar niet zonder waarde, doch men bedenke, dat zij met het oorspronkelijke begrip „omzetsnelheid van den voorraad” weinig meer te maken heeft.

Tot de in dit verband gewraakte berekening komt men, wanneer men zich verdiept in het vraagstuk van het vlottende kapitaal in de onderneming, en wel van den kringloop: geld — goederen — geld; d.i. een vraagstuk met betrekking tot de *financiering* van de onderneming, doch geen probleem, hetwelk bij den kostenopslag op den voorgrond treedt.

Een eenvoudig *voorbeeld* moge bovenstaande uitspraak nader illustreren :

Een detailhandelaar houdt van eenig artikel een gemiddelden voorraad aan van 100 eenheden (inkoopsprijs f 5.— per eenheid). Bruto winst 20 % van den verkoopprijs. Jaaromzet 1200 eenheden (f 7500). Uitstaande debiteuren gemiddeld f 1875.—.

Aan de hand van bovenstaande gegevens kan de omzetsnelheid aldus worden berekend:

$$a. \quad \frac{1200 \text{ eenheden}}{100 \text{ eenheden}} = 12, \text{ of}$$

$$b. \quad \frac{f \ 7500 - 20 \%}{f \ 500} = \frac{6000}{500} = 12.$$

Volgt men evenwel de gewraakte methode ter berekening van de „omzetsnelheid”, dan zou men vinden:

$$\frac{f \ 7500 - 20 \%}{f \ 500 + (f \ 1875 - 20 \%)} = \frac{6000}{500 + 1500} = 3.$$

Dit cijfer 3 geeft echter niet aan de omzetsnelheid van den voorraad, doch bevat een aanwijzing met betrekking tot den gemiddelden duur van den kringloop *geld — goederen — geld*, en wel:

$$12 \text{ maanden} : 3 = 4 \text{ maanden.}$$

d. *Omzetsnelheid, Omloopsnelheid, Bruto winst en Bedrijfskosten.*

In ons artikel over de *Calculatie in den Detailhandel* (zie April Nr. M.A.B.) illustreerden wij het verband tusschen „omzetsnelheid” en bruto winstpercentage met eenige gegevens over den detailhandel in textielwaren. Bedoelde gegevens hadden betrekking op de gemiddelden van een aantal verkoopplaatsen; de vermelde cijfers inzake de „omzetsnelheid” sloegen op den totalen winkelvoorraad en moeten op grond van onze beschouwingen in het onderhavige artikel dus worden beschouwd als cijfers inzake de *omloopsnelheid* van het in den totalen goederenvoorraad gestoken kapitaal.

Vullen wij thans bovenbedoelde gegevens aan met de gemiddelde kostenpercentages, dan ontstaat het volgende beeld:

(Detailhandel in textielwaren, gemiddelden boekjaar 1934)

Aantal verkoop- plaatsen	Omloopsnelheid van het in den voorraad gestoken kapitaal	Bruto winst in % van den omzet	Bedrijfskosten in % van den omzet
2	0.65	35.6	45.0
7	0.86	27.4	30.9
16	1.14	28.4	32.6
12	1.38	27.6	29.9
16	1.60	24.8	28.3
9	1.87	28.0	25.3
9	2.08	22.6	27.0
5	2.34	26.1	26.6
7	2.62	22.3	23.8
5	2.89	25.7	25.5
5	3.24	21.8	22.9
93	1.65	26.0	27.7

Aan de hand van bovenstaande gegevens, welke op het zeer ongunstige boekjaar 1934 slaan, moge het verband tusschen de omzetsnelheid der afzonderlijke artikelen, de omloopsnelheid van het in den totalen goederenvoorraad gestoken kapitaal, de gemiddelde bruto winstopslag en de gemiddelde bedrijfskosten, aan een nadere beschouwing worden onderworpen.

De omloopsnelheid van het in den totalen goederenvoorraad gestoken kapitaal wordt, zooals wij in het voorafgaande (onder b.) aantoonen bepaald door

1. de omzetsnelheid der afzonderlijke artikelen, en
2. het aandeel van de afzonderlijke artikelen in de geldswaarde van den voorraad.

Veranderingen in de omloopssnelheid kunnen derhalve zoowel optreden door het toe- of afnemen van de omzetsnelheid der afzonderlijke artikelen, als door verschuivingen in de samenstelling van den voorraad en van den omzet. Voorts zal de invloed van de omzetsnelheid van eenig artikel op de omloopsnelheid van den totalen goederenvoorraad grooter zijn, naarmate het aandeel van dit artikel in de geldswaarde van totalen voorraad en omzet hooger is.

De samenstelling en de aard van den goederenvoorraad oefenen eveneens invloed uit op de bedrijfskosten van de ondernemingen in den detailhandel. In ons artikel over de calculatie in den detailhandel wezen wij er b.v. op, dat naarmate de verhandelde artikelen verder van de eerste levensbehoeften afstaan en een meer luxueus karakter dragen, de verkoop grootere moeilijkheden oplevert en hoogere offers vraagt. Dit verschijnsel geldt niet alleen voor de verschillende soorten artikelen, maar ook voor de verschillende kwaliteiten van één en hetzelfde goed.

De verkoopplaatsen van luxueuse artikelen, van bijzondere kwaliteiten, of van goederen, waarvan de behoefte niet regelmatig pleegt te worden gedekt, vindt men of in het hart of langs de hoofdverkeerswegen der bevolkingscentra. Dit brengt relatief hooge uitgaven met zich mede voor de exploitatie en de inrichting van het pand en gaat veelal tevens gepaard met naar verhouding hooge personeelsuitgaven. Een en ander veroorzaakt een verhooging van de bedrijfskosten over de geheele linie.

De in de voorafgaande alinea bedoelde goederen zijn over het algemeen tevens de goederen, waarop de detailhandelaar een flinke bruto winstopslag kan leggen zonder het publiek af te schrikken. Bestaat de voorraad derhalve uit artikelen, waarvan de verkoop hoge bedrijfskosten veroorzaakt, dan gaat hiermede volkomen logisch een hoge bruto winstmarge gepaard.

Het karakter der verkochte artikelen is blijkens het voorafgaande in hoge mate bepalend voor de verkoopkosten en den bruto winstopslag.

Onmiddellijk kan hieraan worden toegevoegd, dat het karakter der artikelen tevens van invloed is op de omzetsnelheid. Naarmate b.v. de verhandelde artikelen verder van de eerste levensbehoeften afstaan, of een hogere kwaliteit vertegenwoordigen, zullen de afzetmogelijkheden van de betreffende goederen verminderen. Dezelfde redenen, die er onder deze omstandigheden toe leiden, dat de bedrijfskosten en de bruto winstmarge aan den hoogen kant zijn, veroorzaken bij dit soort artikelen tevens een relatief lage omzetsnelheid.

Beschouwen wij nu in het licht van vorenstaande opmerkingen de gegevens met betrekking tot den detailhandel in textielwaren op blz. 213, dan wordt de samenhang tusschen omloopsnelheid, bruto winst en bedrijfskosten in dezen bedrijfstak duidelijk.

De ondernemingen met een lage omloopsnelheid van het in den totalen goederenvoorraad gestoken kapitaal voeren over het algemeen andersoortige artikelen dan de ondernemingen met een hoge omloopsnelheid. De verschillen in het karakter der artikelen en de verschillen in de samenstelling van den voorraad vormen hier een verklaring voor het verloop van de bruto winstmarge en van de bedrijfskosten.

Een samenhang, als hierboven uiteengezet, treft men ook in andere takken van den detailhandel aan.

Waar de samenstelling van voorraad en omzet zulk een grooten invloed heeft, kan men in geen enkelen tak van detailhandel een idealen norm voor de „omloopsnelheid” construeeren. Het cijfer van de omloopsnelheid dient voor elke onderneming afzonderlijk gezien te worden en wel in verband met de hoogte van de bruto winstmarge en den omvang der bedrijfskosten.

Het verhoogen van de omloopsnelheid van het in den totalen goederenvoorraad gestoken kapitaal zal veelal slechts mogelijk zijn door veranderingen aan te brengen in de samenstelling van den voorraad en van den omzet. Een verhooging van de omloopsnelheid door het aan den voorraad toevoegen van artikelen met een hoge omzetsnelheid zal over het algemeen leiden tot een daling van het gemiddelde kostenpercentage, doch tevens de tendenz tot verlaging van de gemiddelde bruto winstmarge met zich brengen.

Verhooging van de omloopsnelheid in een bepaalde detailhandelsonderneming behoeft derhalve niet automatisch te leiden tot een verbeterde rentabiliteit van zulk een onderneming. Verbetering van de rentabiliteit kan wel verwacht worden, wanneer de omloopsnelheid stijgt tengevolge van een verhooging van de omzetsnelheid van de reeds in den normalen voorraad aanwezige goederen.

Ook om deze reden dient men zich in den detailhandel het onderscheid

tusschen de omzetsnelheid der afzonderlijke artikelen en de omloopsnelheid van het in den totalen goederenvoorraad gestoken kapitaal te realiseeren.

DE ONTWIKKELING VAN HET NEDERLANDSCH-DUITSCH BETALINGSVERKEER

door Drs E. E. Harmsen en
Drs L. Vrind

I. Inleiding.

Nu door het opheffen van de deviezensgrens tusschen Nederland en Duitschland sedert 1 April 1941, een bevredigend einde is gekomen aan de vroegere transfermoeilijkheden tusschen deze beide landen, lijkt het ons nuttig een samenvattend historisch overzicht te geven van de voornaamste bepalingen der Nederlandsch-Duitsche Clearing- en Transferregelingen, en de daarmee verband houdende Duitsche deviezenbepalingen.

Wij zijn n.l. overtuigd, dat bestudeering der gevolgen, welke deze regelingen gehad hebben, en nog hebben, voor inkomen en vermogen van de daarbij betrokken Nederlandsche crediteuren en bezitters van Duitsche vermogensbestanddeelen, ook voor Accountants van groot belang is. Zoo veel mogelijk is ook op de fiscale consequenties acht geslagen.

De voorgeschiedenis dezer regelingen gaat terug tot het jaar 1931. In dat jaar was, door allerlei oorzaken, de betalingsbalans tusschen Duitschland eenerzijds, en de overige landen anderzijds, uit haar evenwicht geraakt. Duitschland kon natuurlijk het tekort op deze betalingsbalans niet door voortdurende gouduitvoer blijven dekken, en verder wilde men niet de wisselkoersen, en daarmee de waarde van de Duitsche munteenheid, aan het vrije spel van vraag en aanbod overlaten. Men verwierp dus het later, in September 1931 door Engeland toegepaste systeem van een gedeprecieerde of een zwevende munteenheid, (welk systeem sindsdien door vele landen is nagevolgd). Men heeft zich in Duitschland gewend tot de eenige, nu nog mogelijke oplossing, n.l. het regelen door de overheid van het geheele betalingsverkeer tusschen dit land en de overige landen. Dit begon met de afkondiging op 15 Juli '31 van de z.g. Stillhalte-regeling, welke inhield de blokkeering van de groote banksaldi met een minimum van 100.000 R.M. door buitenlanders in Duitschland aangehouden. Aldus ontstonden naast de vrije markten, de geblokkeerde of Sperrmarkten. Oorspronkelijk was dit slechts bedoeld als een overgangsmaatregel, teneinde verdere afvloeiing van buitenlandsche saldi te verhinderen, doch het is uitgegroeid tot een min of meer permanent instituut, de algemeene Duitse deviezenregeling, hetwelk steeds verder om zich heen gegrepen heeft, en steeds gecompliceerder geworden is. Betroffen de eerste maatregelen nog slechts een betrekkelijk beperkt terrein, n.l. de grootere banksaldi, zoo hebben de geleidelijk groter wordende moeilijkheden met het transfereeren van de uit anderen hoofde, aan het buitenland verschuldigde bedragen, de Duitse regeering gedwongen tot het afkondigen van een Transfermoratorium per 15 Juli 1933. Dit was vervat in een wet van 9 Juni 1933, genaamd: Gesetz über Zahlungsverbindlichkeiten gegenüber dem Ausland. Alleen de datum is thans nog voor ons van belang, daar de wetgeving op dit punt sindsdien herhaaldelijk gewijzigd en aangevuld is, o.a. door allerlei uitvoeringsvoorschriften. Het laatst is de wetgeving op het deviezenbeheer gecodificeerd in een nieuwe, per 1 Januari 1939 van kracht geworden wet.